

Sygn. akt II CSK 160/13

POSTANOWIENIE

Dnia 17 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa A. W. oraz małoletnich M. W. i X. W. działających
przez matkę A. W.

przeciwko J. Y.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 października 2013 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 30 października 2012 r., sygn. akt I ACa [...],

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) oddala wniosek powodów o zasądzenie kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany J. Y. złożył do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 października 2012 r. Jako podstawę przyjęcia skargi do rozpoznania skarżący wskazał art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., jednak w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi pozwany odnosił się już tylko do występowania w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Skarżący wskazał cztery występujące istotne zagadnienia prawne.

Pierwsze z wymienionych zagadnień dotyczy konstytucyjnych zasad zaskarżalności orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji) oraz dwuinstancyjności postępowania (art. 176 ust. 1 Konstytucji), a w kontekście tych zasad możliwości i potrzeby uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania istoty sprawy. Chodzi o odpowiedź na pytanie czy w takiej sytuacji uchylenie powinno być regułą, czy też jest wyjątkiem. Z tym zagadnieniem prawnym w ścisłym związku pozostaje potrzeba wykładni art. 386 § 4 k.p.c. Przepis ten stanowi, że sąd drugiej instancji „może” uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Należy zatem wyjaśnić, czy w razie zajścia przesłanek opisanych w tym przepisie sąd drugiej instancji ma swobodę w podjęciu decyzji o uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, czy też ma obowiązek podjęcia takiej decyzji.

Jako drugie istotne zagadnienie prawne skarżący przedstawił występującą rozbieżność pomiędzy stwierdzeniem przez Sąd Odwoławczy, że roszczenie powodów o zwrot zaliczki z tytułu umowy przedwstępnej przedawnia się na zasadach ogólnych, natomiast roszczenie z tytułu zwrotu zadatku i dokonania potrąceń z upływem roku, a treścią uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2006 r. (III CZP 102/06). Z tym zagadnieniem zdaniem skarżącego wiąże się ściśle potrzeba wyjaśnienia, czy w świetle wskazanej powyżej uchwały Sądu

Najwyższego roszczenie o zwrot zaliczki wpłaconej z tytułu umowy przedwstępnej winno ulec przedawnieniu przewidzianemu w art. 390 k.c.

Trzecie zagadnienie prawne, które w ocenie pozwanego wyłoniło się na tle sprawy, dotyczy oddalenia wniosku dowodowego pozwanego dotyczącego przesłuchania zawnioskowanych przez niego świadków miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie. Sąd I instancji błędnie założył iż z uwagi na to, że roszczenie powodów nie uległo przedawnieniu nie ma potrzeby czynienia ustaleń czy strona powodowa ponosi odpowiedzialność za niezawarcie umowy przyrzeczonej, odstępując tym samym od zbadania czy postępowanie powodów miało charakter zamierzony, czy nie.

Czwarte zagadnienie prawne, na którego temat zdaniem skarżącego powinien wypowiedzieć się Sąd Najwyższy to pytanie, czy brak pouczenia pozwanego dotyczącego możliwości złożenia wniosku o dokonanie sprostowania, uzupełnienie protokołów z rozprawy narusza treść art. 32 ust. 1, 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W odpowiedzi na skargę powodowie A. W. oraz małoletni M. W. i X. W. domagali się odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie oddalenia skargi, a w każdym przypadku zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przypisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznanie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy według przyjętej w kodeksie postępowania cywilnego procedury następuje dwuetapowo. W pierwszej kolejności w ramach tzw. przedsądu, na posiedzeniu niejawnym Sąd Najwyższy ustala czy skarga kasacyjna nadaje się do przyjęcia i rozpoznania, a dopiero po pozytywnej weryfikacji skargi Sąd Najwyższy może rozpoznać ją merytorycznie. Taki układ postępowania wynika z charakteru skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia realizującego cele publicznoprawne.

Na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Strona składająca skargę kasacyjną i opierająca wniosek o przyjęcie tej skargi do rozpoznania na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego powinna zagadnienie to właściwie sformułować z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, wskazać argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych oraz wykazać, że zagadnienie to jest istotne, a jego rozstrzygnięcie będzie miało ważne znaczenie dla praktyki sądowej oraz dla rozpoznania i rozstrzygnięcia konkretnej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., sygn. akt III CSK 180/07, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2005 r., sygn. akt V CSK 3/05, niepubl.). Skarżący nie sprostął wskazanym powyżej wymogom.

Pierwsze z sygnalizowanych przez pozwanego zagadnień było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 279/12, publ. w OSNC 2013/7-8/96, Biul.SN 2013/3/13, M. Prawn. 2013/17/929, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2005 r., III CK 255/05, niepubl.). Podobnie drugie zagadnienie związane z terminem przedawnienia roszczenia o zwrot zaliczki, które skarżący łączy ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale z dnia 21 listopada 2006 r., III CZP 102/06, dotyczącym przedawnienia roszczeń z tytułu zadatku zostało już rozstrzygnięte w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2007 r. (III CZP 3/07, publ. w OSNC 2008/2/15).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego panuje ugruntowane zapatrywanie, że istotne zagadnienie prawne powinno być zagadnieniem nowym do tej pory nie rozstrzygniętym, po to by wypowiedź Sądu Najwyższego służyła rozwojowi judykatury i nauki prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2012 r., III SK 5/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 2/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2009 r., II CSK 29/09, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, niepubl.).

Formułując trzecie zagadnienie skarżący nie wskazał żadnego przepisu prawa, na tle którego miałyby się skupić wypowiedź Sądu Najwyższego. W orzecznictwie przyjmuje się, że zadaniem Sądu Najwyższego przy ocenie, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw skargi jurydycznej argumentacji mającej wykazać istnienie istotnego zagadnienia prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2007 r., III CSK 277/07, niepubl.).

Czwarte zagadnienie prawne nie zostało w żaden sposób rozwinięte przez podanie jurydycznych argumentów przemawiających za jego istotnym charakterem, bądź sporną interpretacją w orzecznictwie czy doktrynie. Kodeks postępowania cywilnego reguluje wprost kwestie pouczeń udzielanych przez sąd w toku procesu (art. 5 k.p.c., art. 206 § 2 k.p.c.). Jak wskazuje się w orzecznictwie możliwość udzielania przez sąd stronom i uczestnikom postępowania występujących w sprawie bez profesjonalnego pełnomocnika potrzebnych wskazówek co do czynności procesowych oraz pouczania ich o skutkach prawnych tych czynności i skutkach zaniedbań nie może być rozumiane jako obowiązek zastępowania inicjatywy dowodowej stron, czy też obowiązek pouczeń w sytuacji, gdy ochrona praw procesowych tego nie wymaga. Dotyczy to w szczególności zachowań strony przy podejmowaniu czynności oczywiście zrozumiałych dla każdego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2009 r., II UK 186/08, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2003 r., IV CK 173/02, niepubl.), zaznacza się przy tym, że w zakresie dowodzenia faktów, działanie sądu z urzędu jest istotnie ograniczone (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2007 r., V CSK 188/07, niepubl.).

Jak wskazano powyżej, skarżący mimo powołania się na również przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pominął argumentację dotyczącą tych przesłanek.

Sąd Najwyższy nie dostrzegł z urzędu uchybień przemawiających za nieważnością postępowania.

Mając wszystko powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. *a contrario*, Sąd Najwyższy orzekł jak w punkcie 1 sentencji postanowienia.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁷ § 1 k.p.c. oddalił w punkcie 2 sentencji postanowienia wnioski powodów o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania wywołanego skargą kasacyjną, bowiem odpowiedź na skargę została złożona z uchybieniem ustawowo wskazanego dwutygodniowego terminu. Odpis skargi kasacyjnej doręczono powodce będącej jednocześnie przedstawicielem ustawowym małoletnich powodów w dniu 28 lutego 2013 r. o czym świadczy zwrotne potwierdzenie odbioru (k. 258), a odpowiedź na skargę nadano na pocztę dopiero w dniu 21 marca 2013 r. (koperta k. 269), tj. już po upływie wskazanego ustawowo terminu. Jak podkreśla się w orzecznictwie nie stanowi odpowiedzi na kasację tak nazwane pismo procesowe, wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności. W konsekwencji nie wywołuje ono skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na kasację (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, publ. w OSNC 2003/9/120, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2003 r., IV CKN 113/01, niepubl.).

aw

jw